

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства та організації бізнесу
Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **05 "Соціальні та поведінкові науки"**
Спеціальність **051 "Економіка"**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **"Економіка підприємства"**

Статус дисципліни **вибіркова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Ганна ЧУМАК

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

Юлія КОТЕЛЬНИКОВА

Харків
2024

ВСТУП

У теперішній період часу спостерігається значна тенденція до збільшення величини витрат підприємства. Це пов'язано, передусім, із зростанням вартості матеріалів, напівфабрикатів, електроенергії і палива, а також зі збільшенням процентних ставок за кредитами. Крім того, спостерігається і зростання інших витрат. Розвиток ринкових стосунків визначає необхідність вдосконалення системи управління витратами з урахуванням особливостей конкурентної боротьби і міжнародних інтеграційних процесів. Таким чином, грамотне управління витратами підприємства дає можливість підвищити конкурентоспроможність, збільшити прибуток, а, отже, і рентабельність усієї фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета навчальної дисципліни - формування системи компетентностей щодо управління витратами з метою оптимізації їх рівня та обґрунтування управлінських рішень.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основних методів калькулювання продукції та визначення рівня витрат на підприємстві;
- приймання управлінських рішень на основі критерію витрат.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес управління витратами з метою обґрунтування управлінських рішень за критерієм витрат.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, форми і методи управління витратами.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 5	СК 8
PH 6	СК10
PH 10	СК 8
PH 12	СК12
PH 13	СК10
PH 17	СК14
PH 18	СК10
PH 21	СК 8
PH 22	СК12

де, СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудо­вих відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

РН. 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально - економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально – економічних наслідків

РН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

РН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

РН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Витрати як об'єкт управління на підприємстві.

Тема 1. Загальна характеристика та класифікація витрат на підприємстві.

1.1. Сутність та значення управління витратами на підприємстві.

Визначення та сутність поняття витрат та собівартості продукції. Нормативна база регулювання витрат. Обґрунтування необхідності управління витратами на підприємстві.

1.2. Класифікація витрат.

Класифікація витрат за наступними ознаками: витрати на продукцію та витрати періоду, прямі та не прямі витрати, основні та накладні витрати,

релевантні та не релевантні витрати, маржинальні та середні витрати, контрольовані та неконтрольовані витрати. Групування витрат за економічними елементами та статтями калькуляції.

1.3. Функції та моделі поведінки витрат.

Визначення фактору витрат та моделі поведінки витрат, а саме змінних, постійних, полузмінних, полупостійних витрат. Визначення функції витрат з застосуванням методів технологічного аналізу, аналізу рахунків, методу вищої-нищої крапки, методу візуального пристосування.

Тема 2. Облік та аналіз витрат на матеріали, оплату праці та виробничих накладних витрат.

2.1. Придбання, зберігання та вибуття матеріалів у виробництво.

Особливості придбання, зберігання та вибуття матеріалів. Документальне оформлення придбання, зберігання та вибуття матеріалів. Методи вибуття запасів у виробництво: метод ідентифікаційної собівартості, ФІФО, середньозваженої собівартості, метод нормативних витрат.

2.2. Облік витрат на робочу силу.

Визначення витрат на робочу силу за різних форм та систем оплати праці. Документальне оформлення нарахування заробітної плати.

2.3. Облік та розподіл виробничих накладних витрат.

Визначення ставки розподілу виробничих накладних витрат. Обґрунтування доцільності використання методів прямого розрахунку, послідовного розрахунку, одночасного розподілу та взаємних послуг.

Тема 3. Системи та методи калькулювання витрат

3.1. Особливості застосування позамовної калькуляції.

Позамовне калькулювання та доцільність його застосування.

3.2. Особливості застосування попроцесної калькуляції.

Попроцесне калькулювання та доцільність його застосування. Еквівалентна одиниця готової продукції. Особливості застосування методів середньозваженої та ФІФО під час по-процесного калькулювання.

Тема 4. Калькулювання витрат на окремі види продукції.

4.1. Облік витрат комплексного виробництва та побічного продукту.

Поняття комплексного виробництва. Особливості виникнення витрат комплексного виробництва. Застосування методів натуральних одиниць, методу вартості продажу, методу чистої вартості реалізації, метод валового прибутку для визначення розміру розподілених витрат в комплексному виробництві. Особливості калькулювання побічного продукту.

4.2. Особливості калькулювання за наявності браку.

Особливості калькулювання за наявності нормативного та позанормативного браку.

4.3. Калькулювання на основі повних та змінних витрат.

Доцільність калькулювання по системі повних та змінних витрат. Визначення прибутку за різних систем калькулювання.

Змістовий модуль 2. Управління витратами на підприємстві.

Тема 5. Бюджетне планування та контроль

5.1. Сутність бюджетного планування та види бюджетів.

Сутність поняття бюджет та бюджетування. Види бюджетів.

5.2. Порядок складання і узгодження бюджетів.

Особливості складання операційних бюджетів (бюджет продажів, виробництва, бюджет придбання та використання матеріалів, бюджет витрат на оплату праці, бюджет виробничих накладних витрат, бюджет виробничої собівартості, бюджет запасів на кінець періоду, бюджет адміністративних витрат та витрат на збут) та фінансових бюджетів (звіт про фінансові результати, бюджет про рух грошових коштів, бюджетний баланс).

5.3. Контроль за виконанням бюджетів і аналіз відхилень.

Аналіз відхилень бюджетів за рахунок відхилень прямих матеріальних витрат, витрат на оплату праці, змінних та постійних виробничих накладних витрат.

Тема 6. Управління витратами на основі взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

6.1. Ціль та методи CVP-аналізу.

Модель беззбитковості виробництва (аналітична та графічна інтерпретації). Аналіз чуттєвості прибутку за допомогою коефіцієнта маржинального прибутку, запасу міцності, коефіцієнту запасу фінансової міцності, операційного важеля.

6.2. Область застосування CVP-аналізу.

Припущення CVP – аналізу. Область застосування CVP – аналізу.

Тема 7. Обґрунтування управлінських рішень на основі використання релевантної інформації.

7.1. Аналіз варіантів альтернативних рішень.

Поняття релевантної інформації та альтернативних рішень. Значення альтернативних витрат у прийнятті рішень.

7.2. Прийняття рішень, що стосуються запасів.

Рішення про спеціальне замовлення. Рішення про ліквідацію або скорочення збиткового виду діяльності. Рішення щодо розмірів партії виробництва продукції. Рішення щодо вибору оптимальної технології виробництва.

7.3. Прийняття рішень щодо ціноутворення.

Особливості застосування різних методів ціноутворення. Обґрунтування вибору методу ціноутворення.

Тема 8. Управління довгостроковими інвестиціями на основі критерію витрат.

8.1. Цілі та процес складання бюджету капітальних витрат.

Рішення щодо капітальних витрат. Виявлення потенційних проектів. Визначення ви-трат, пов'язаних з реалізацією проекту. Порядок складання бюджету капітальних витрат.

8.2. Методи оцінювання проектів капітальних витрат.

Дисконтовані та недисконтовані методи оцінки проектів. Особливості їх застосування. Визначення чистої теперішньої вартості, індексу дохідності, періоду окупності, внутрішньої норми прибутковості.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Класифікація витрат за різними ознаками та визначення функції витрат.
Тема 2. Завдання 2.	Визначення рівня матеріальних витрат, витрат на оплату праці та методики розподілу виробничих накладних витрат
Тема 3. Завдання 3.	Складання калькуляції при позамовному та попроцесному калькулюванні
Тема 4. Завдання 4.	Калькулювання витрат в комплексному виробництві, за умови браку та на основі повних і змінних витрат.
Тема 5. Завдання 5.	Формування операційних та фінансових бюджетів
Тема 6. Завдання 6.	Практичне застосування CVP-аналізу
Тема 7. Завдання 7.	Прийняття рішень щодо запасів, ціноутворення
Тема 8. Завдання 8.	Обґрунтування доцільності впровадження інвестицій на підприємстві

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 8	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази України
Тема 1 - 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 6	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 7	Написання есе
Тема 1 - 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 3, 4, 7), проблемна лекція (Тема 2, 5, 8), лекція-провокація (Тема 6)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-8)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 8), есе (Тема 7), кейс-метод (Тема 5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та семестровий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (25 балів), письмова контрольна робота (10 балів), колоквіум (20 балів), есе (5 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства».
Семестр VII
Навчальна дисципліна "Управління витратами"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

1	Нижче представлена інформація по запасах і закупівлях матеріалу, використовуваного для виробництва товару:		
	Показник	Кількість, одиниць	Вартість за одиницю, грн.
	Запаси на 1 червня	400	20,3
	Придбано:		

	<table border="1"> <tr> <td>5 червня</td> <td>1000</td> <td>19,8</td> </tr> <tr> <td>12 червня</td> <td>800</td> <td>20,5</td> </tr> <tr> <td>25 червня</td> <td>300</td> <td>20,7</td> </tr> <tr> <td>Запаси на 30 червня</td> <td>350</td> <td></td> </tr> </table> <p>Визначте вартість матеріалів, відпущених у виробництво по методу ФІФО. А. 43 456 грн. Б. 43 295 грн. В. 43 425 грн. Г. 44 152 грн.</p>	5 червня	1000	19,8	12 червня	800	20,5	25 червня	300	20,7	Запаси на 30 червня	350	
5 червня	1000	19,8											
12 червня	800	20,5											
25 червня	300	20,7											
Запаси на 30 червня	350												
2	<p>У аудиторській компанії базова ставка оплати праці старшого аудитора (керівника групи) - 40 грн. за годину, аудитора - 25 грн. за годину. Накладні витрати на годину роботи не залежать від посади і дорівнюють 20 грн. на годину роботи. При виставленні рахунку клієнтові компанія додає 40% до повних витрат. Чому дорівнює сума, виставлена компанії "Романтик", якщо при наданні послуг витрачена 54 години роботи старшого аудитора і 110 годин аудитора. А. 6 874 грн. Б. 10 696 грн. В. 11 466 грн. Г. 12 642 грн.</p>												
3	<p>Нижче приведена виробнича інформація підприємства за рік, грн.: Незавершене виробництво на початок року - 5 200 Витрати на працю основних виробничих робітників - 20 400 Запаси основних виробничих матеріалів на початок періоду - 4 700 Виробничі накладні витрати - 30 100 Запаси основних виробничих матеріалів на кінець періоду - 6 000 Адміністративні витрати і витрати по реалізації - 8 800 Незавершене виробництво на кінець року - 7 000 Закупівлі основних виробничих матеріалів - 50 000 Визначте собівартість виготовленої продукції. А. 97 400 грн. Б. 103 600 грн. В. 106 200 грн. Г. 112 400 грн.</p>												
4	<p>Нижче представлена інформація але виробничим накладним витратам (ВНВ) швацького підприємства за рік:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Показник</th> <th>Цех № 1</th> <th>Цех №2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Фактичні виробничі накладні витрати</td> <td>50 000 грн.</td> <td>20 000 грн.</td> </tr> <tr> <td>Фактичні відпрацьовані машино-години</td> <td>12 500 маш-год.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Фактично відпрацьовані трудо-години</td> <td></td> <td>10 000 трудо-год.</td> </tr> </tbody> </table> <p>На виробництво замовлення № 12-4 було витрачено 15 маш-годин в цеху №1 і 20 трудо-годин в цеху №2. Якщо підприємство використовує єдину загальнозаводську ставку для розподілу ВНВ на замовлення і базою розподілу ВНВ є машино-години, то на замовлення №12-4 буде розподілено А. 5,6 грн. Б. 60 грн. В. 84 грн. Г. 105 грн.</p>	Показник	Цех № 1	Цех №2	Фактичні виробничі накладні витрати	50 000 грн.	20 000 грн.	Фактичні відпрацьовані машино-години	12 500 маш-год.		Фактично відпрацьовані трудо-години		10 000 трудо-год.
Показник	Цех № 1	Цех №2											
Фактичні виробничі накладні витрати	50 000 грн.	20 000 грн.											
Фактичні відпрацьовані машино-години	12 500 маш-год.												
Фактично відпрацьовані трудо-години		10 000 трудо-год.											
5	<p>Нижче приведена інформація щодо змішаних витрат, що відноситься до обслуговування виробничого устаткування</p>												

	Машино- години	Витрати на мастильні матеріали, грн.	Машино- години	Витрати на мастильні матеріали, грн.
	280	6 700	270	6 400
	240	5 900	470	9 700
	310	7 200	530	10 200
	450	9 600	510	9 900

Чому дорівнюють постійні витрати по мастильних матеріалах, визначені по методу найбільших і найменших значень?
 А. 2 341 грн.
 Б. 2 689 грн.
 В. 3 559 грн.
 Г. 4 300 грн.

6 Нижче приведена фінансова інформація, що відноситься до 2022-го року операційної діяльності підприємства "А", що виробляє єдиний товар: грн.
 Ціна реалізації одиниці товару -20
 Собівартість виготовленої продукції :
 Змінні витрати - 630000
 Постійні витрати - 280000
 Невиробничі витрати :
 Змінні витрати (витрати на збут) - 70000
 Постійні витрати (адміністративні) 100000
 На початок і на кінець року не було запасів незавершеного виробництва. Впродовж 22-го року було зроблено 70 000 одиниць продукції і продані 60 000 одиниць продукції. На початок року не було запасів готової продукції. Чому дорівнює собівартість запасів готової продукції на кінець 22-го року по методу калькуляції собівартості за змінними витратами?
 А. 90 000 грн.
 Б. 100 000 грн.
 В. 135 000 грн.
 Г. 145 000 грн.

7 Підприємство виготовляє і реалізує 50 000 одиниць товару. Змінні витрати на цей об'єм складають 80 000 грн., постійні витрати дорівнюють 70 000 грн. Чому дорівнюють загальні витрати на об'єм 60 000 одиниць товару?
 А. 156 000 грн.
 Б. 162 000 грн.
 В. 166 000 грн.
 Г. 180 000 грн.

8 Постійні витрати:
 Виробничі -100 000 грн.
 Збутові і адміністративні - 60000 грн.
 Змінні витрати:
 Виробничі 15 грн./од.
 Збутові і адміністративні - 5 грн./од.
 Обсяг виробництва - 10 000 одиниць
 Обсяг продажів 9 000 одиниць
 Чому дорівнює собівартість реалізованої продукції, підрахована по калькуляції собівартості за змінними витратами?
 А.135 000 грн.
 Б. 150 000 грн.
 В. 180 000 грн.
 Г. 188 000 грн.

9 Підприємство робить і реалізує чоловічі сорочки. Ціна реалізації однієї сорочки складає

	100 грн. Змінні витрати на одну сорочку дорівнюють 60 грн. Чому дорівнює постійні витрати, якщо точка беззбитковості в грошовому вимірі дорівнює 200 000 грн. А. 200 000 грн. Б. 120 000 грн. В. 100 000 грн. Г. 80 000 грн.
10	Чому дорівнює точка беззбитковості в грошовому вимірі, якщо продажі дорівнюють 60 000 грн., постійні витрати дорівнюють 20 000 грн. і прибуток дорівнює 10 000 грн.? А. 50 000 грн. Б. 45 000 грн. В. 40 000 грн. Г. 35 000 грн.

Завдання 2 (стереотипне). (4 балів)

Дані щодо діяльності підприємства «Анклав» наведені в таблиці.

Таблиця

Вихідні дані	
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	
Прямі матеріали	18,00
Пряма зарплата	5,0
Виробничі накладні витрати	6,00
Постійні витрати, грн.	
Виробничі постійні накладні витрати	125 000
Постійні витрати на збут	30 000
Ціна за одиницю, грн.	60,00
Податок на прибуток	Згідно законодавства

Необхідно визначити:

- Який є обсяг беззбитковості в натуральному виразі?
- Який чистий прибуток (збиток) отримає підприємство якщо реалізує 40 000 одиниць на рік?
- Яку кількість продукції необхідно реалізувати, щоб отримати чистий прибуток:
  - 45 000 грн.;
  - 30% обсягу продажів (доходу);
  - 7,50 грн. на одиницю.
- Визначити чистий прибуток при зростанні ціни на 4% та зниженні обсягу продажів (40 000 одиниць) на 6%.

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

Бюджет продаж підприємства «Дольче» містить наступні дані: одиниць

Таблиця

Вихідні дані			
Квітень	Травень	Червень	Липень
1800	1300	1700	1200

На 1 квітня запас готової продукції складає 400 одиниць.

Необхідний запас продукції на кінець кожного місяця дорівнює 20 % об'єму продаж, очікуваного в наступному місяці. Для виготовлення продукції необхідно 7 годин роботи робочого. Ставка заробітної плати за годину – 15 грн.

Нижче наведені змінні виробничі накладні витрати в розрахунку на одну годину роботи, грн.:

Непрямі матеріали - 0,5

Непряма зарплата -1,5

Додаткові виплати - 2,8

Єдиний соціальний податок - 0,4

Інші - 1,5

Постійні витрати за 3 місяці складають 46500 грн. та розподіляються рівномірно на кожний місяць.

Необхідно скласти:

- 1) бюджети виробництва за квітень, травень, червень;
- 2) бюджет трудових витрат робочих на три місяця;
- 3) бюджет виробничих накладних витрат на три місяця.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу протокол № _____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Чумак Г.М.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Власенко Т.А.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (30 балів)

За кожний правильний тест, при наявності розрахунків – 3 бали.

Завдання 2 (стереотипне). (4 бали)

0,5 - Визначений обсяг беззбитковості в натуральному виразі

1 - Визначений чистий прибуток (збиток) який отримає підприємство якщо реалізує 40 000 одиниць на рік?

1,5 - Визначено яку кількість продукції необхідно реалізувати, щоб отримати чистий прибуток:

1 - Визначений чистий прибуток при зростанні ціни на 4% та зниженні обсягу продажів на 6%.

Завдання 3 (діагностичне). (6 балів)

2 - Складений бюджети виробництва за квітень, травень, червень;

2 - Складений бюджет трудових витрат робочих на три місяця;

2 - Складений бюджет виробничих накладних витрат на три місяця.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. Управління витратами. - Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури. – 2023. – 116 с.

2. Атамас П. Й. Управлінський облік / П. Й. Атамас. – 2-ге вид. Навчальний посібник – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.

3. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 400 с.
4. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Семанюк В. З., Омецінська І. Я. 3-15 Управлінський облік: навч. посіб. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2023. 293 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами. 2-ге вид. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. – 2019. – 320 с.
6. Охотнік С.І., Свічкач Н.М. Управлінський облік: від теорії до практики: Навчальний курс. – К.: Акцент ПП, 2023. – 512 с.
7. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. - 2017. – 166 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://xn--e1ajqk.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/Upravlyannya-vitratami-CHorna-M.-V..pdf>

Додаткова

8. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. Управління витратами. - Навчальний посібник – К. : Центр навчальної літератури, 2018. – 120 с.
9. Чумак Г. Бюджетування як складова системи управління витратами // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. №2 (316). С. 33-38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/05/2023-316-5.pdf>
10. Кулакова С. Сучасні аспекти управління витратами українських підприємств // Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. 2023. - №1 (8) С. 40-48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/12350/1/21679-Article%20Text-39520-1-10-20230502.pdf>
11. Сабліна Н. В. Контролінг управління витратами і його роль в ухваленні фінансових рішень / Н. В. Сабліна // Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою в умовах діджиталізації: матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., 12–13 лист. 2020 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада, Ін-т конкурент. розвідки (Германія) [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – С. 183-187. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26182>

Інформаційні ресурси

12. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
13. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/>
14. Курс дисципліни персональної навчальної системи: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=236>